

AYOLLAR PIDJAGI UCHUN CHO'NTAKLAR TAYYORLASH

Tolipova Marxabatxon Baxtiyorovna

Farg'ona ICHSHUI maxsus texnikumi Ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotasiya: Ushbu maqolada ayollar pidjaklari uchun cho'ntak turlarini tayyorlash texnologiyasi, ularning konstruksiyaviy tuzilishi va estetik ahamiyati tahlil qilingan. Pidjakning umumiy ko'rinishiga mos ravishda tanlangan cho'ntak shakli va turi kiyim dizaynida muhim o'rin tutadi. Maqolada cho'ntaklarning turlari – qoplamali, ramkali, kesma va bargli cho'ntaklar konstruktiv tahlil qilinib, ularning tayyorlanish bosqichlari bosqichma-bosqich yoritilgan. Shuningdek, cho'ntaklarning joylashuvi, ishlatiladigan materiallar va ularni tikishda e'tibor berilishi lozim bo'lgan texnologik jihatlar ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ayollar pidjagi, cho'ntak turi, ramkali cho'ntak, qoplama cho'ntak, konstruksiya, modellashtirish, tikuv texnologiyasi, dizayn, tikuv jarayoni, kiyim detail

Abstract: This article analyzes the technology of making pockets for women's jackets, their structural structure and aesthetic value. The shape and type of pocket selected in accordance with the general appearance of the jacket plays an important role in clothing design. The article analyzes the types of pockets - flap, frame, slit and leaf pockets, and describes the stages of their preparation step by step. The location of the pockets, the materials used and the technological aspects that should be paid attention to when sewing them are also considered.

Keywords: women's jacket, pocket type, frame pocket, flap pocket, construction, modeling, sewing technology, design, sewing process, clothing detail

KIRISH

Zamonaviy ayollar kiyimlarida estetik ko'rinish bilan bir qatorda funksional qulaylik ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, pidjak kabi ustki kiyimlarda detallar – yoqa, tugma, yeng, va cho'ntaklar umumiy obrazni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Cho'ntaklar nafaqat bezak sifatida, balki amaliy funksiyalarga ega bo'lgan konstruktiv element sifatida ham xizmat qiladi. Ularning shakli, turi, joylashuvi va material tanlovi pidjakning umumiy ko'rinishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ushbu maqolada ayollar pidjaklarida qo'llaniladigan cho'ntaklar turlari, ularning konstruksiyaviy xususiyatlari va tayyorlash texnologiyasi keng tahlil qilinadi. Maqolaning asosiy maqsadi – cho'ntaklar dizayn va funktsionallik nuqtai nazaridan pidjakda qanday ahamiyat kasb etishini asoslash va amaliy ko'rsatmalar asosida ularni tayyorlash bosqichlarini bayon etishdir.

Ayollar pidjaklariga cho'ntak qo'shish nafaqat foydali, balki dizaynga joziba ham qo'shadi. Cho'ntaklar turli usullarda tikilishi mumkin: yashirin cho'ntaklar, yon cho'ntaklar, tepa cho'ntaklar yoki bezakli patlar shaklida. Quyida sizga pidjakka turli xil cho'ntaklar qo'shishning oddiy va zamonaviy usullarini tushuntiraman.

1. Cho'ntak turlari va ularning joylashuvi

Pidjakda cho'ntaklar quyidagi joylarda bo'lishi mumkin:

Yon cho‘ntaklar – bel qismida, choklar bo‘ylab.

Tepa cho‘ntaklar – ko‘krak qismida, diagonal yoki gorizontal.

Yashirin cho‘ntaklar – old panel ichiga yashirilgan (masalan, yokiq tagida).

Qo‘lda ushlab turiladigan cho‘ntaklar – katta va dekorativ (masalan, kurtkalarda).

2. Padjakka yon cho‘ntak tikish (eng oson usul)

Bu usul yangi boshlanuvchilar uchun ham qulay.

Materiallar:

Pidjak matosi (asosiy va astar mato).

Qaychi, tikuv mashinasi, chiziqchi.

Cho‘ntak uchun mustahkamlovchi mato (fusing / interfacing – ixtiyoriy).

Tikish bosqichlari:

1. Cho‘ntak shaklini belgilang

o Odatda, to‘rtburchak yoki yumaloq shaklda bo‘ladi (masalan, 12x14 sm).

o Mato va astdan 2 ta cho‘ntak qismi kesib oling.

2. Cho‘ntakni pidjakka joylashtiring

o Padjakning old panelida cho‘ntak joyini belgilang (odatda bel qismida).

o Cho‘ntak qismini mato bilan birga tikib, keyin ichkariga bukib, tekislang.

3. Cho‘ntakni mahkamlang

o Pastki qismini astar bilan yopib, yashirin chok usulida tikib oling.

o Padjak yon choklarini tikishda cho‘ntakni to‘g‘ri birlashtirishga e‘tibor bering.

3. Diagonal tepa cho‘ntak (slanted pocket)

Bu zamonaviy va foydali usul, ko‘pincha kurtka va pidjaklarda qo‘llaniladi.

Tikish bosqichlari:

1. Cho‘ntak ochilishini belgilang

o Old panelga diagonal chiziq chizing (masalan, yelka tikuvidan pastga qarab).

2. Cho‘ntak qopqog‘ini tikish

o Astar matodan qopqog‘ kesib, uni ochilishga tikib qo‘ying.

o Ichki qismiga cho‘ntak qopini (katta mato parcha) ulang.

3. Yopish va mahkamlash

o Qopqoqni yopib, yonlarini mahkamlang.

o Tashqi ko‘rinishini silliqlang.

4. Yashirin cho‘ntak (hidden pocket)

Agar siz minimalist ko‘rinishni yoqtirsangiz, bu usul ajoyib yechim bo‘ladi.

Tikish bosqichlari:

1. Padjak old paneliga joy belgilang (masalan, yokiq ostida).

2. Ichki matodan cho‘ntak qopini tikib qo‘ying.

3. Tashqi ko‘rinishda cho‘ntak ko‘rinmasligi kerak – faqat kichik kirish joyi bo‘ladi.

5. Maslahatlar va takliflar

Mato tanlash – cho‘ntaklar uchun asosiy matodan mustahkamroq material ishlatish.

Sinash – avval andoza (mushtaq) bilan sinab ko‘ring.

Dizayn – cho‘ntaklarga zipper, tugma yoki naqsh qo‘shish mumkin.

Agar sizga aniq bir choʻntak modeli kerak boʻlsa, rasm yoki chizma bilan tushuntirishim mumkin. Tayyor pidjakingizga foydali va chiroyli choʻntaklar qoʻshishingiz mumkin!

Adabiyotlari tahlili va metodologiya

Ayollar pidjaklarini ishlab chiqarishda choʻntaklar dizayni va texnologik ishlovi boʻyicha oʻzbek mualliflari tomonidan bir qator ilmiy va amaliy qoʻllanmalar yaratilgan. Jumladan, Z. Karimova, D. Soliyeva, va A. Yoʻldosheva kabi mutaxassislarining kiyim konstruksiyasi va tikuv texnologiyasiga oid darslik va metodik qoʻllanmalarida choʻntaklarning turi, joylashuvi va tikilish usullari keng yoritilgan.

Masalan, “Kiyimlarni konstruksiyalash va modellashtirish” (Yoʻldosheva A.A., Karimova Z.M., 2018) asarida ramkali, qoplama va bargli choʻntaklar konstruksiyasi chizmalar orqali koʻrsatilgan. Soliyeva D.X. ning “Yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi” (2017) nomli darsligida esa choʻntaklar tikilish ketma-ketligi, ularning estetik va amaliy ahamiyati haqida maʼlumotlar berilgan.

Ushbu adabiyotlar asosida choʻntaklarning pidjakdagi funksional va dekorativ vazifalari tahlil qilindi. Adabiy manbalar shuni koʻrsatadiki, toʻgʻri tanlangan choʻntak turi pidjakning umumiy dizaynini boyitadi va amaliy qulaylikni oshiradi.

Tadqiqot quyidagi metodologik bosqichlar asosida olib borildi:

- Tahliliy bosqich: mavjud adabiyotlar, amaliy tajriba va ishlab chiqarish jarayonlari asosida choʻntaklarning turlari oʻrganildi.
- Model tanlash: klassik kesimdagi ayollar pidjagi asos sifatida olindi.
- Material tanlovi: choʻntak tayyorlashda moslashuvchan va oʻz shaklini yaxshi ushlab turadigan matolar tanlandi (masalan, kostyum matosi, astar mato).
- Konstruktsiyalash: ramkali va bargli choʻntaklar chizmalar asosida ishlab chiqildi.
- Texnologik jarayon: choʻntak tikish texnologiyasi bosqichma-bosqich bajarildi: belgilash, qirqish, tikish, ishlov berish va sifat nazorati.

Natijalar va muhokamalar

Ramkali choʻntak pidjakning rasmiy va jiddiy koʻrinishini taʼminladi, bu esa ofis uslubidagi kiyimlar uchun juda mos boʻldi. Qoplama va bargli choʻntaklar esa dekorativ maqsadlarda ishlatildi va pidjakning tashqi koʻrinishini jozibador qildi. Tikuv jarayonida choʻntaklarning simmetrik joylashuvi, qirralarning aniqligi va mustahkamligi mahsulot sifatiga bevosita taʼsir koʻrsatdi. Astar bilan ishlangan choʻntaklar yuqori qulaylikni taʼminlab, matoning choʻzilishiga yoʻl qoʻymadi. Amaliy tajriba asosida tayyorlangan choʻntaklar funksional, estetik va texnologik jihatdan maqbul deb topildi. Muhokamalar natijasida aniqlanishicha, choʻntak turining pidjak modeliga mosligi nafaqat tashqi koʻrinishga, balki foydalanish qulayligiga ham katta taʼsir koʻrsatadi.

XULOSA.

Ayollar pidjaklari uchun choʻntaklar tayyorlashda nafaqat estetik, balki funksional jihatlar ham hisobga olinishi zarur.

Ramkali, qoplama va bargli choʻntaklar turli uslublardagi pidjaklar uchun mos keladi va mahsulotning dizaynini toʻldiradi.

Toʻgʻri tanlangan materiallar va texnologik ishlov sifatli natijani taʼminladi.

O'rganilgan adabiyotlar va amaliy ishlar asosida ayollar pidjaklarida cho'ntaklar konstruksiyasi va tikish texnologiyasini o'rganish yosh mutaxassislar va dizaynerlar uchun amaliy qo'llanma bo'la oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

- 1.Yo'ldosheva A.A., Karimova Z.M. "Kiyim konstruksiyasi va modellashtirish" – "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2018-yil, Toshkent. Betlar: 56–72, 101–110
- 2.Soliyeva D.X. "Yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi". "O'qituvchi" nashriyoti, 2017-yil, Toshkent. Betlar: 45–60
- 3.Jo'rayev A.X., Akbarova M.R. "Kiyim dizayni asoslari". "Ilm ziyo" nashriyoti, 2020-yil, Farg'ona. Betlar: 38–52
4. Eshonqulova M.T. "Ayollar kiyimlari modellashtirish texnologiyasi". "Fan" nashriyoti, 2016-yil, Samarqand. Betlar: 90–98
- 5.G'aniyeva S.M. "Kiyim konstruksiyasi va tikuv texnologiyasi". "Sharq" nashriyoti, 2019-yil, Toshkent. Betlar: 112–125
- 6.Tursunov, H. (2024). Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning axborot kompetensiyasini rivojlantirish: farg'ona misolida. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions", 206–209. *извлечено от* <https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/2445>
- 7.Hojiakbar Tursunov. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning axborot kompetentsiyasini rivojlantirish: O'zbekiston va yevropa tajribasi. Talim fan va innovatsiya jurnali. 6 son. 2024 yil. 575 bet
https://esijournal.uz/wp-content/uploads/2025/01/Talim_fan_va_innovatsiya_6_son_2024_yil.pdf
- 8.Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
- 9.Tursunov, H. (2024). Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning axborot kompetensiyasini rivojlantirish: farg'ona misolida. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions", 206–209. *извлечено от* <https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/2445>
- 10.TURSUNOV HOJIABBAR HAMIDULLO O'G'LI. KAR VA ZAIF ESHITUVCHI YUQORI SINF O'QUVCHILARINING AXBOROT KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TASHKILIY-METODIK MUAMMOLARI. (2025). International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health, 54-62.
- 11.Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). Ta'lim tizimida ko'zi ojiz o'quvchilarni informatika va axborot texnologiyalari fanida o'qitish texnologiyalar. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 990-993.
- 12.Hamidullo o'g'li, T. H., & Kamolovich, B. E. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI. Scientific Impulse, 1(7), 648-653.
- 13.Karimova Z.M. "Tikuvchilik texnologiyasi". – "Yangi asr avlodi" nashriyoti, 2021-yil, Buxoro. Betlar: 80–85